

KS. ANDRZEJ FRANCISZEK DZIUBA

KAPŁAN W SŁUŻBIE PARTYKULARNEGO I Powszechnego Kościoła

Kapłan jest sługą Chrystusa (por. 1 Kor 4,1), który jest niejako przedłużany w czasie i miejscu poprzez znaki Kościoła. „Ponieważ zaś posługa kapłańska jest posługą samego Kościoła”¹, zatem kapłan uczestniczy w życiu Chrystusa Arcykapłana, który „przyszedł (...), aby służyć i dać swoje życie na okup za wielu” (Mk 10,45). Co więcej, „umiłował Kościół i wydał za niego siebie samego” (Ef 5,25).

Św. Paweł, Apostoł Chrystusa, służył Kościołowi poprzez ukazywanie go jako Ciała Mistycznego i zarazem manifestacją Oblubieńca, „który jest Kościołem Boga żywego, filarem i podporą prawdy” (1 Tm 3,15). Jego życie było ofiarą „w cierpieniach za was i ze swej strony w moim ciele dopełniam braki udręk Chrystusa dla dobra Jego Ciała, którym jest Kościół” (Kol 1,24).

Jego niepokój wy pływał „z troski o wszystkie kościoły” (2 Kor 11,28). Jako fundament jedności we wspólnocie, każdy kapłan kształtuje swe powołanie, aby oddać się na służbę kościelnych wspólnot. Ewangelizacja nie jest indywidualnym aktem ale kościelnym dziełem², „bez oglądania się na własną korzyść czy korzyść rodziny”³. Wymaga to „całkowitego poświęcenia się na służbę Ciała Chrystusowego i ewangelicznego dzieła, trwania w łączności z własnym biskupem jako wierni współpracownicy i współpracowania ze swoimi braćmi kapłanami”⁴.

1. W Kościele Chrystusa

Kościół jest wspólnotą ludu, który wierzy w Chrystusa, zbiorowością (*ecclesia*) poprzez jego słowa i zbawczą obecność. W ten sposób został on zrodzony nie w technicznym procesie albo z ludzkiego doświadczenia. Kościół nie może być oddzielony od Chrystusa, ponieważ On jest jego Założycielem na fundamencie dwunastu, z Piotrem jako ich głową⁵.

Kościół zrodził się z Chrystusowej miłości (por. Ef 5,27nn), tego „dokonał Chrystus Pan głównie przez paschalne misterium swojej błogosławionej Męki, Zmartwych-

¹ DK 15.

² Por. Paweł VI, Encyklika *Evangelii nuntiandi*, 60.

³ DM 16.

⁴ DM 16.

⁵ Por. Puebla 222.

wstania i chwalebego Wniebowstąpienia⁶ (por. J 19,34; Rdz 2,23). To jest jeden Kościół zbudowany na Piotrze, który Pan nazywa „mój Kościół” (Mt 16,18)⁷.

Piotr i jego sukcesorzy wyposażeni są w znak jedności i miłości. W partykularnych Kościołach fundament jedności zabezpieczony jest przez Apostołów i ich sukcesorów, spoczywających na Chrystusie „kamieniu węgielnym” (por. Ef 2,20). Chrystus nazywa tę wspólnotę wierzących „mój Kościół” (Mt 16,18) i kontuuje w Nim swoją misję (por. J 20,21)⁸. Wierny prawu Wcielenia, Kościół przedłuża ewangelizację Chrystusa⁹.

Kapłan jako minister jest sługą Kościoła: „Uważajcie na samych siebie i na całą trzodę, nad którą Duch Święty ustanowił was biskupami, abyście kierowali Kościołem Boga, który On nabył własną Krwią” (Dz 20,28). Poprzez kapłanów kościelna wspólnota może być budowana jako misterium, wspólnota i misja. Wspólnotowa refleksja nad Bogiem Miłością staje się dziedzictwem Bożego planu: „Tak to cały Kościół okazuje się jako «lud zjednoczony jednością Ojca i Syna, i Ducha Świętego» (św. Cyprian)”¹⁰.

W ten sposób Kościół jest znakiem jedności; „znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego”¹¹. Ta wspólnota, która istnieje w Kościele, została ustanowiona przez Chrystusa Kapłana i Ofiarę (por. Ef 2,14). „Kościół jest «powszechnym sakramentem zbawienia» (KK 48), ukazującym i zarazem realizującym tajemnicę miłości Boga do człowieka”¹².

Człowieczeństwo Chrystusa jest sakramentalnością Kościoła, jako trwanie w Nim (por. Ef 1,18; 3,9-10). Kapłan jako Jego znak jest częścią tej sakramentalności: przedłuża Jego słowo, ofiarę, misję i królewskość. Spełniając paschalne misterium jest świadkiem, „albowiem z boku umierającego na krzyżu Chrystusa zrodził się przedziwny sakrament całego Kościoła”¹³. Dlatego Kościół jest „sakramentem jedności”¹⁴, „dla wszystkich razem i dla każdego z osobna widzialnym sakramentem owej zbawczej jedności”¹⁵.

Ta kościelna rzeczywistość wyrażana jest poprzez różne biblijne obrazy¹⁶:

- Ciało Chrystusa (mystyczne): jako jego wyraz (por. 1 Kor 12,26-27), które rozrasta się harmonijnie (por. Kol 2,19; Ef 5,23; 4,4-6.15), z samym Chrystusem jako Głową (por. Ef 1,22; 5,23-24; Kol 1,18).

⁶ KL 5.

⁷ Por. Puebla 222.

⁸ Por. Paweł VI, Encyklika *Evangelii nuntiandi*, 14.

⁹ Por. Puebla 224.

¹⁰ KK 4. Por. J. Masson, *Missions: Church and Mission*, SM t. 4 s. 49-79; R. E. Hedlund, *The Mission of the Church in the World: a Biblical Theology*. Grand Rapids 1991; G. Ghirlanda, *Universal Church, Particular Church and Local Church at the Second Vatican Council and in the New Code of Canon Law*, w: *Vatican II. Assessment and Perspectives, Twenty Years After (1962-1987)*, t. 2. New York 1989; *Church as Mission*, Washington 1984; L. E. Legazpi, *The Theology of the Particular Church in the New Code*, *Philippiniana Sacra* 21:1986 s. 245-257.

¹¹ KK 1.

¹² KDK 45.

¹³ KL 5.

¹⁴ KL 26.

¹⁵ KK 9. Por. Puebla 222-231; KK 7-8.

¹⁶ Por. Puebla 222-231.

- Lud Boży: jako małżeńskie władanie, wybrane plemię (por. 1 P 2,9), odkupione za pośrednictwem Krwi Chrystusa (por. Dz 20,28), znak, który zbiera wygnańców i rozproszonych z czterech stron świata (por. Iz 11,12)¹⁷.

- Królestwo Boże i Chrystusa: jako zapoczątkowanie ostatecznego królestwa, które nadejdzie (por. Mk 4,26; Mt 12,18; J 18,36). „Kościół, czyli Królestwo Chrystusowe”¹⁸, „wśród wszystkich narodów (...) stanowi załążek oraz zaczątek tego Królestwa na ziemi”¹⁹.

- Sakrament albo misterium: jako widzialne znamię planu zbawczego (por. Ef 1,3-9; 1 Tm 3,16). Przy spełnianianiu misterium Chrystusa (por. Ef 3,9-10; 5,32) Kościół staje „jako powszechny sakrament zbawienia”²⁰.

- Oblubienica Chrystusa: jako wierna małżonka (por. 2 Kor 11,2; Ef 5,25-32), która przynależy do niego (por. Rz 7,2-4; 1 Kor 6,9). Chrystusowe małżeństwo z Kościołem oparte jest na Nowym Przymierzu (por. Łk 22,19-20).

- Matka: jako instrument nowego życia w Chrystusie (por. Ga 4,19.26). Kapłańska posługa jest powiązana z macierzyństwem Kościoła²¹. Maryja jest figurą macierzyństwa (por. Ap 12,1; J 19,25-27)²².

W 1985 r. nadzwyczajne zgromadzenie Synodu Biskupów w Rzymie, w dokumencie końcowym, wyraźnie podkreśla eklezjologię wspólnoty, jako syntezę soborowej doktryny na temat Kościoła: „Ecclesia sub Verbo Dei mysteria Christi celebrans pro salute mundi”²³.

2. Posługa kapłan w Kościele partykularnym

Posługa kapłana wyrażana jest w Kościele kierowanym przez biskupa. „To wszystko, co powiedzieliśmy dotąd o Kościele jako całości, należy również odnieść do poszczególnych społeczności chrześcijańskich (...), z których powstaje i z których się składa jeden Kościół katolicki: albowiem one również rządzone są przez Jezusa Chrystusa, głosem i władzą ich Biskupów. (...) każdy z nich jest również, w zakresie własnej swojej diecezji, «prawdziwym Pasterzem», który pasie w imieniu Chrystusa powierzona sobie owczarnię i nią rządzi”²⁴.

¹⁷ Por. KL 2; KK 11.

¹⁸ KK 3.

¹⁹ KK 5.

²⁰ KK 48. Por. DM 1; KK 1, 9, 15, 39.

²¹ Por. DK 6; KK 6, 14, 64-65; KL 85; 122; KDK 44.

²² Por. KK 63-65.

²³ Por. Sinodus Episcoporum, *Relatio finalis*, Citta del Vaticano 1985, II, C, 1; *Il futuro della forza del Concilio. Sinodo straordinario dei vescovi 1985. Documents and Commentary*, red. W. Kasper, Brescia 1986; Kongregacja Nauki Wiary, *List do biskupów Kościoła katolickiego o niektórych aspektach Kościoła pojętego jako komunია*, Watykan 1992, 1.

²⁴ Pius XII, Encyklika *Mystici Corporis Christi*, Londyn 1945, 40. Trzeba rozróżnić między partykularnym, lokalnym i diecezjalnym Kościołem. Jednak dokumenty Magisterium Kościoła nie dają jednolitej i stałej terminologii. We wszystkich praktycznych celach „Kościół partykularny” odpowiada „diecezjalnemu” (KPK kan. 368 i in.; KK 23; DB 11). „Lokalny Kościół” podkreśla aspekt geograficzny położenia-rozmieszczenia: faktycznie nie wszystkie partykularne i diecezjalne Kościoły związane są z geograficznym miejscem, ale mogą także odnosić się do ludności. W dokumentach Soboru Watykańskiego II „Kościół lokalny” oznacza to

Kościół, zwłaszcza partykularny jest wspólnym przedsięwzięciem²⁵. Dlatego, kapłani pomagają w jego budowaniu przez swe powołanie i ministerium. „Diecezję stanowi część Ludu Bożego, powierzona pieczy pasterskiej biskupa i współpracujących z nim kapłanów, tak by trwając przy swym pasterzu i zgromadzona przez niego w Duchu Świętym przez Ewangelię i Eucharystię, tworzyła Kościół partykularny, w którym prawdziwie obecny jest i działa jeden, święty, katolicki i apostołski Kościół Chrystusowy”²⁶.

Diecezjalny czy partykularny Kościół jest w relacji wspólnoty z Kościołem powszechnym, ponieważ:

- On jest obrazem i wyrazem, obecnością i spełnieniem (konkretyzacją) Kościoła powszechnego,

- On ma początki w apostołskiej sukcesji poprzez własnego biskupa we wspólnocie z sukcesorem Piotra i biskupim kolegium, jako integralna część życia partykularnego Kościoła,

- On jest widzialnym znakiem i świadectwem zbawienia w Chrystusie dla wszystkich ludzkich społeczności,

- On przekazuje szczególnie dar Ducha Świętego dla dobra Kościoła powszechnego i dla całej ludzkości²⁷.

Kościół powszechny winien być odczuwany w każdym lokalnym czy partykularnym Kościele. „Ten Kościół Chrystusowy jest prawdziwie obecny we wszystkich prawowitych miejscach, zrzeczeniach wiernych, które trwając przy swoich pasterzach same również nazywane są Kościołami w Nowym Testamencie (por. Dz 8,1; 14,22-23; 20,27). Są one bowiem na swoim miejscu nowym Ludem powołanym przez Boga w Duchu Świętym i w pełni wielkiej (por. 1 Tes 1,5). W nich głoszenie Ewangelii Chrystusowej zgromadza wiernych i w nich sprawowana jest tajemnica Wieczery Pańskiej, «aby przez ciało i krew Pana zespolili się z sobą ściśle wszyscy bracia wspólnoty»”²⁸.

Kościół - jako Mistyczne Ciało Chrystusa, lud Boży, sakrament albo misterium, obłubienica - ujawnia się w Kościołach partykularnych. Eucharystia buduje Kościół „dlatego przez sprawowanie Eucharystii Pańskiej w tych poszczególnych Kościołach buduje się i rozrasta Kościół Boży, a przez koncelebrację przejawia się ich wspólnota (communio)”²⁹.

---

samo co „Kościół partykularny” (por. KK 23). Niekiedy, także w dokumentach Magisterium, przymiotnik „lokalny” jest używany na wskazanie bardziej wyraźnie aspektu kulturowego, który powiązany jest z obszarem geograficznym, co oznacza więcej niż sama diecezja. Por. Y. M. Congar, *Theologie de l'Eglise particuliere. Mission sans frontieres*, Paris 1960; H. de Lubac, *Les Eglise particulieres dans l'Eglise universelle*, Paris 1971; Legazpi, dz.cyt. s. 245-257; M. Zago, *Universal Church and Local Churches: Respective Tasks in the Encounter of the Gospel with Cultures*, *Omnis Terra* 11:1977 s. 197-207; S. J. Ukpong, *The local church and missionary consciousness*, w: *Portare Cristo all'uomo*, t. 2. Roma 1985, s. 559-578; R. Rossignol, *Vatican II and the Missionary Responsibility of the Particular Church*, *Indian Theological Studies* 17:1980, s. 34-46.

²⁵ Por. DB 28.

²⁶ DB 11. Por. KPK kan. 369.

²⁷ Por. KK 13, 23, 26; DB 11; DM 6, 19, 22; DKW 2.

²⁸ KK 26.

²⁹ DE 15.

„Stąd też we wspólnocie kościelnej prawomocnie istnieją partykularne Kościoły, korzystające z własnej tradycji; przy czym nienaruszony pozostaje prymat Stolicy Piotrowej, która całemu zgromadzeniu miłości przewodzi, nad prawowitymi odrębnościami sprawuje opiekę, a równocześnie pilnuje, aby odrębności nie szkodziły jedności, lecz raczej jej służyły. Stąd wreszcie między poszczególnymi częściami Kościoła istnieją więzy głębokiej wspólnoty co do bogactw duchowych, pracowników apostołskich i doczesnych pomocy. Albowiem członkowie Ludu Bożego powołani są do wzajemnego udzielania sobie darów i również do poszczególnych Kościołów odnoszą się słowa Apostoła: «Jak każdy otrzymał łaskę, tak niech służy jeden drugiemu na wzór dobrych szafarzy rozlicznej łaski Bożej» (1 P 5,10)³⁰.

Winno to być widziane w porządku powołania do kapłaństwa diecezjalnego albo nominacji biskupiej. To jest pastoralna i duchowa postawa towarzyszenia wspólnocie w życiu braterskim i apostołstwie. Bez tego kapłaństwa Kościół nie może być pewnym swej wierności i jedności³¹. „Są na koniec prezbiterzy postawieni wśród świeckich, by prowadzili wszystkich do zjednoczenia w miłości, «miłością braterską nawzajem się miłujcie, w okazywaniu czci jedni drugim wyprzedzajcie» (Rz 12,10). Ich przeto zadaniem jest w taki sposób godzić różne poglądy, aby nikt w społeczności wiernych nie czuł się obcym. Są obrońcami wspólnego dobra, o które się troszczą w imieniu biskupa, a równocześnie gorliwymi obrońcami prawdy, by wierni nie byli ponoszeni każdym powiewem doktryny³².

Aby spełniać tę posługę jeszcze pewniej i zagwarantować stałą odpowiedź ze strony wspólnoty, Kościół ustanowił inkardynację w diecezji dla tych kapłanów, którzy chcą współpracować z biskupem. Jest ona łaską i w ten sposób źródłem harmonii i gorliwości ministerialnej³³.

Inkardynacja jako wydarzenie łaski winna być ciągle studiowana. „W tej perspektywie należy rozpatrywać jako duchową wartość prezbitera jego przynależność do Kościoła lokalnego i poświęcenie się mu. (...) W tym sensie «inkardynacja» nie ogranicza się do więzi czysto prawnych, lecz pociąga za sobą postawy życiowe i konieczność dokonywania wyborów duchowych i duszpasterskich, które powołaniu prezbitera nadają ściśle określony charakter³⁴. Od początku kapłani diecezjalni „przez inkardynację lub przydzielenie do danego Kościoła poświęcili się całkowicie na jego usługi dla pieczy nad jedną cząstką trzody Pańskiej³⁵.

Kapłan jest włączony w Kościół diecezjalny w geograficznym albo sektoralnym poziomie. Niekiedy służy on we wspólnocie nazywanej parafią³⁶. „Ponieważ biskup w swoim Kościele nie może osobiście zawsze i wszędzie przewodniczyć całej owczarni, dlatego powinien koniecznie utworzyć grupy wiernych. Najważniejsze z nich to para-

³⁰ KK 13; por. KK 23.

³¹ Por. Synod 1971, I, 4.

³² DK 9; por. DK 6; KK 28; DB 18, 23, 30.

³³ Por. DK 8, 10; KK 28; DB 28.

³⁴ Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Pastores dabo vobis*, 31. Por. tamże, 31-32, 74; Kongregacja do Spraw Duchowieństwa, *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów*. Città del Vaticano, 14, 26; P. Palazzini, *The concept of Incardination according to Vatican II*, w: *The World is My Parish*, Rome 1971, s. 31-51.

³⁵ DB 28; por. KPK kan. 265 i in.

³⁶ Por. KPK kan. 515-552.

fie, lokalnie zorganizowane pod przewodnictwem duszpasterza, zastępującego biskupa³⁷. Kapłani „działając w zastępstwie (in persona) Chrystusa (...) spełniając urząd Chrystusa, Pasterza i Głowy, według posiadanego stopnia władzy, zgromadzają rodzinę Bożą, jako braci ożywionych duchem jedności, i przez Chrystusa w Duchu prowadzą ją do Boga Ojca”³⁸.

Parafia zapewne pozostanie nadal szczególnym polem dla kapłańskiej działalności duszpasterskiej i duchowej. Mimo wielu różnych opinii prawie wszystkie programy duszpasterskie muszą ją brać pod uwagę, jako bazę wspólnotowości i apostołskich działań³⁹.

Postługa w partykularnym czy lokalnym Kościele winna być rozumiana jako wsparcie dla całego Kościoła, z jego wszystkimi zbawczymi znakami⁴⁰. „Mając zaś ustawicznie na względzie dobro dzieci Bożych, powinni starać się o to, aby wносить swój wkład do duszpasterstwa całej diecezji, a także i całego Kościoła”⁴¹. Postługa dla jedności we wspólnocie⁴² wpływa na dojrzewanie i wzrost wspólnot kościelnych i jest gwarancją apostołstwa i autentycznego życia duchowego⁴³.

3. W służbie Kościoła powszechnego

Natura kapłańskiej postługi jest misyjna. „Dar duchowy, otrzymany przez prezbiterów w święceniach, przygotowuje ich nie do jakiejś ograniczonej i zacieśnionej misji, lecz do najszerzej i powszechnej misji zbawienia «aż po krańce ziemi» (Dz 1,8); każda bowiem postługa kapłańska uczestniczy w owym uniwersalnym zasięgu misji powierzonej przez Chrystusa Apostołom. Chrystusowe bowiem kapłaństwo, którego prezbiterzy stali się prawdziwie uczestnikami, niechybnie skierowane jest do wszystkich ludów i do wszystkich czasów i nie jest skrępowane żadnymi ograniczeniami krwi, narodu lub wieku, jako to już jest wyobrażone tajemnicznym sposobem w osobie Melchizedeka. Niech więc prezbiterzy pamiętają o tym, że winna im leżeć na sercu troska o wszystkie Kościoły”⁴⁴.

Następcy Apotółów, „(...) wszyscy biskupi zespoleni hierarchicznie uczestniczą w trosce o cały Kościół”⁴⁵. „Jako prawowici następcy Apostółów i członkowie Kolegium biskupiego powinni biskupi być zawsze świadomi swej wzajemnej łączności i okazywać troskę o wszystkie Kościoły, skoro każdy z nich na mocy Bożego ustanowienia i z nakazu swego apostołskiego urzędu stanowi razem z resztą biskupów rekojmię Kościoła”⁴⁶. Prezbiterium zaś współpracuje z biskupem w apostołskiej odpo-

³⁷ KL 42.

³⁸ KK 28.

³⁹ Por. J. Castelli, K. Gremillion, *The Emerging Family*, San Francisco 1987; *The World is My Parish*, Rome 1971; M. Morgante, *La parrocchia nel Codice di Diritto Canonico*, Milano 1985; *Comunione e comunita, progetto parrocchia*, Assisi 1985.

⁴⁰ Por. DM 6.

⁴¹ KK 28.

⁴² Por. Puebla 661.

⁴³ Por. Puebla 663; J. Esquerda Bifet, *The missionary dimension in the life and ministry of priests*, *Omnis Terra* 24:1990, s. 138-154.

⁴⁴ DK 10.

⁴⁵ DB 5.

⁴⁶ DB 6; por. KK 23; DM 20, 38.

wiedzialności. „Biskupi natomiast wraz ze swoim klerem, coraz bardziej przejęci duchem Chrystusa i Kościoła, winni czuć i żyć w łączności z całym Kościołem”⁴⁷. Kapłani „pod władzą biskupa uświęcają powierzoną sobie część trzody Pańskiej i kierują nią, uwidaczniają Kościół powszechny na swoim terenie i przyczyniają się skutecznie do budowania całego Ciała Chrystusowego (por. Ef 4,12). Mając zaś ustawicznie na względzie dobro dzieci Bożych, powinni starać się o to, aby wносить swój wkład do duszpasterstwa całej diecezji, a także i całego Kościoła”⁴⁸.

Kościół jest „powszechnym sakramentem zbawienia”⁴⁹. „Tak tedy jasną jest rzeczą, że działalność misyjna wypływa z samej najgłębszej natury Kościoła”⁵⁰. To oznacza, że istnieje misyjna odpowiedzialność „in solidum”. „Ponieważ Kościół partykularny powinien jak najdoskonalej odzwierciedlać Kościół powszechny, ma on sobie dobrze uświadomić fakt, że jest posłany również do tych, którzy w Chrystusa nie wierzą”⁵¹.

W kontekście całego nauczania ważne jest otwarcie się diecezji na pracę ewangelizacyjną, wskazane przez papieża Piusa XII⁵²:

- z powodu misyjnej natury Kościoła partykularnego,
- poprzez ich udział w takim samym kapłaństwie i misji Chrystusa,
- poprzez ścisłą współpracę w biskupim charyzmatem i z jego powszechną misyjną odpowiedzialnością.

„Przynależność do Kościoła lokalnego i poświęcenie się mu nie stanowią ograniczenia działalności i życia prezbitera: nie mogą być one ograniczone zarówno ze względu na istotę Kościoła lokalnego, jak i posługi kapłańskiej. Na ten sam temat Sobór pisze: „Dar duchowy, otrzymany przez prezbiterów w święceniach, przygotowuje ich nie do jakiejś ograniczonej i zacieśnionej misji, lecz do najszerszej i powszechnej misji zbawienia «aż po krańce ziemi» (Dz 1,8); każda bowiem posługa kapłańska uczestniczy w owym uniwersalnym zasięgu misji powierzonej przez Chrystusa Apostołom” (DK 10). Wynika z tego, że życie duchowe kapłanów winno być głęboko naznaczone gorącym dążeniem i dynamizmem misyjnym”⁵³. „Kapłan musi rozwijać w sobie świadomość komunii istniejącej między różnymi Kościołami lokalnymi, zakorzenionej w samej istocie Kościołów, które są w danym miejscu konkretnym urzeczywistnieniem komunii jednego i powszechnego Kościoła Chrystusa”⁵⁴.

Misyjna odpowiedzialność jest znakiem witalności Kościołów lokalnych⁵⁵. „Aby ten misyjny zapał mógł zakwitnąć wśród miejscowej ludności danego kraju, jest rzeczą bardzo wskazaną, by młode Kościoły jak najprędzej czynnie uczestniczyły w po-

---

⁴⁷ DM 19.

⁴⁸ KK 28.

⁴⁹ DM 1; KK 48.

⁵⁰ DM 6.

⁵¹ DM 20. Por. DM 36-37; Paweł VI, Encyklika *Evangelii nuntiandi*, 62-64; RMi 63-64, 67-68; Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis*, 16-18, 31-32, 74; Kongregacja do Spraw Duchowieństwa, *Dyrektorium*, 14.

⁵² Por. Pius XII, *Litterae encyclicae Fidei donum*, AAS 49:1957, s. 245-246; R. Zecchin, *I sacerdoti e „Fidei donum”, una maturazione storica ed ecclesiale della missionarietà della Chiesa*, Rome 1990.

⁵³ Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis*, 32.

⁵⁴ Tamże, 74.

⁵⁵ Por. DM 6.

wszechnym dziele misyjnym Kościoła, wysyłając od siebie misjonarzy do głoszenia Ewangelii na całym świecie, chociażby same cierpiały na brak kapłanów. Przez gorliwe bowiem i czynne włączenie się ich w działalność misyjną wśród innych narodów, łączność z Kościołem powszechnym znajdzie w pewien sposób swe dopełnienie⁵⁶. Ruch misyjny w Ameryce Łacińskiej winien być wzmocnieniem dla Kościołów lokalnych: „Nareszcie dla Ameryki Łacińskiej nadeszła godzina (...) wyjścia poza własne granice, ad gentes. Nie ulega wątpliwości, że my sami potrzebujemy jeszcze misjonarzy, ale winniśmy dawać z naszego ubóstwa⁵⁷”.

Ta misyjna dostępność stanie się skuteczną poczynając od misyjnej odpowiedzialności biskupa jako głowy lokalnego Kościoła. Biskupi „(...) powinni z całym wysiłkiem (...) dołożyć starań celem przygotowania godnych kapłanów oraz pomocników, (...) by w miarę możliwości niektórzy z ich kapłanów udali się na wspomniane misje lub do diecezji w celu sprawowania tam świętej posługi na zawsze lub przynajmniej na określony czas⁵⁸”.

Czasowa posługa nie wyklucza zaakceptowania stałej odpowiedzialności, która pochodzi z natury diecezjalnego duchowieństwa powiązanego z biskupem. „Kapłani zastępują Chrystusa i są współpracownikami stanu biskupiego w potrójnym świętym urzędzie, który z natury swej należy do posłannictwa Kościoła. Powinni więc dobrze zrozumieć, że ich życie jest poświęcone również na służbę misjom. Ponieważ zaś na mocy swego posługiwania - które polega głównie na sprawowaniu Eucharystii, udoskonalającej Kościół - pozostają we wspólnocie z Chrystusem-Głową i innych do tej wspólnoty prowadzą, muszą zdawać sobie sprawę z tego, ile to jeszcze brakuje do pełni Jego Ciała i ile zatem trzeba wkładu pracy, by Ono z dniem każdym wzrastało. Tak zatem ułożą pracę duszpasterską, aby mogła służyć rozszerzaniu Ewangelii wśród niechrześcijan⁵⁹”. Dlatego można powiedzieć, że „powołanie duszpasterskie kapłanów jest rozległe (...) jest uniwersalne: zwrócone do całego Kościoła, jest więc zarazem misyjne⁶⁰”.

W tym samym czasie, odpowiednia dystrubucja ludzi i środków powinna być wyrazem dojrzałości lokalnego Kościoła we współpracy z Kościołami siostrzanymi, nie dając tylko to, co zbywa⁶¹. „Ponieważ zaś z dniem każdym wzrasta coraz bardziej zapotrzebowanie na pracowników winnicy Pańskiej, a kapłani diecezjalni pragną mieć coraz większy udział w ewangelizacji świata, święty Sobór życzy sobie, aby biskupi, mając na uwadze ogromny brak kapłanów, utrudniający ewangelizację w wielu krajach, wysłali po należyтым przygotowaniu niektórych spośród lepszych swoich kapłanów, pragnących poświęcić się dziełu misyjnemu, do diecezji pozbawionych księży, aby tam przynajmniej przez jakiś czas w duchu posługiwania pracowali w dziele misyjnym⁶²”.

---

⁵⁶ DM 20.

⁵⁷ Puebla 368. Por. RMI 64; J. Esquerda Bifet, *The „Ad Gentes” missionary revival in Latin America*, *Omnis Terra* 26:1992, s. 375-387.

⁵⁸ DB 6.

⁵⁹ DM 39.

⁶⁰ Jan Paweł II, *List na Wielki Czwartek 1979*, 8.

⁶¹ Por. DB 22-23; DM 39.

⁶² DM 38.

Dystrybucja poszczególnych osób zaangażowanych w apostołstwo powinna mieć pastoralny sens. Powinna być wzmocniona odpowiednią formacją, zwłaszcza gdy misjonarz jest posłany po raz pierwszy i gdy wraca do diecezji, która go posłała. Dlatego, Kościół diecezjalny, a przede wszystkim biskup i jego prezbiterium, są odpowiedzialni za zabezpieczenie bytowe osób, które zostały wysłane⁶³.

Stąd konsekwencją duszpasterskiej miłości jest misyjne otwarcie. Nie jest to rodzaj opcji, która jest dodana do kapłaństwa. On winien być napełniony miłością dla wszystkich ludzi⁶⁴. „Powinni więc dobrze zrozumieć, że ich życie jest poświęcone również na służbę misjom”⁶⁵. To zakłada dobrą formację misyjną już w seminarium i nowicjacie⁶⁶.

4. Miłość Kościoła

Kapłańskie przyznawanie się do Chrystusa wyraża się w miłości Kościoła: „Chrystus umiłował Kościół i wydał za niego samego siebie” (Ef 5,25). Jego naśladowanie wyraża się także w cierpieniach „dla dobra Jego Ciała, którym jest Kościół” (Kol 1,24). „Wierności bowiem wobec Chrystusa nie da się oddzielić od wierności wobec Jego Kościoła”⁶⁷.

Z tej miłości i wierności pochodzi znaczenie wspólnoty z Kościołem⁶⁸, wyrażającej się w komunii z biskupem⁶⁹ i kapłanami⁷⁰ oraz całą kościelną wspólnotą⁷¹. „Aby więc prezbiterzy na próżno nie stawali do zawodów, miłość pasterska domaga się od nich, by pracowali zawsze w ścisłym zjednoczeniu z biskupami i innymi braćmi w kapłaństwie. Tak postępując, znajdują prezbiterzy jedność własnego życia w samej jedności posłannictwa Kościoła i w ten sposób zjednoczą się ze swym Panem, a przez Niego z Ojcem w Duchu Świętym, aby mogli być napełnieni pociechą i opływać w radość”⁷².

Osadzona w miłości Dobrego Pasterza kapłańska duchowość jest jednocześnie kościelną. Święcenia są łaską dla innych, dla budowania Kościoła⁷³. „W rzeczy samej Chrystus, aby nieustannie wykonywać tę wolę Ojca w świecie przez Kościół, działa za pośrednictwem swych sług i dlatego pozostaje zawsze zasadą i źródłem jedności ich życia. Prezbiterzy zatem osiągną jedność swego życia, łącząc z Chrystusem siebie samych w uznaniu woli Ojca i w oddaniu się dla trzody im powierzonej”⁷⁴.

---

⁶³ Por. KK 23, 28; DM 38, 39; DB 5-6, 22-23; DK 10; DFK 20; Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Pastores dabo vobis*, 74; Congregatio pro Clericis, *Normas Postquam Apostoli*, AAS 72:1980 s. 343-364; *The World is My Parish*, Rome 1971; J. Esquerda Bifet, *La distribución del clero, teología, pastoral, derecho*, Burgos 1972.

⁶⁴ Por. Jan XXIII, *Litterae encyclicae Sacerdotii nostri primordia*, 6.

⁶⁵ DM 39. Por. DK 10; DFK 20.

⁶⁶ Por. KPK kan. 257.

⁶⁷ DK 14.

⁶⁸ Por. DK 15.

⁶⁹ Por. DK 7.

⁷⁰ Por. DK 7-8.

⁷¹ Por. DK 9.

⁷² DK 14.

⁷³ Por. Tomasz z Akwinu, *Summa Contra Gentiles*, IV, 74.

⁷⁴ DK 14.

W kapłańskiej formacji kandydaci powinni być „przepojeni tajemnicą Kościoła”⁷⁵. Faktycznie, „ponieważ posługa kapłańska jest posługą samego Kościoła, nie może być wypełniona inaczej, jak tylko we wspólnocie hierarchicznej całego ciała”⁷⁶. Duchowe życie jest nie „według ciała, lecz według Ducha” (Rz 8,9) i to w Kościele. „Kto posiada ducha misyjnego, odczuwa Chrystusową gorliwość o dusze i miłuje Kościół, tak jak Chrystus”⁷⁷.

Kościół założony przez Chrystusa potrzebuje sług, którzy pozwalają mu, aby był widzialnym świadkiem Chrystusa. „Ponadto wspólnota kościelna przez miłość, modlitwę, przykład i dzieła pokuty sprawuje prawdziwą funkcję macierzyńską wobec dusz, które trzeba doprowadzić do Chrystusa. Sama bowiem stanowi sprawcze narzędzie, przez które niewierzącym jeszcze zostaje wskazana czy utarta droga do Chrystusa i Jego Kościoła i przez które także wierni zostają pobudzeni, zasileni i wzmocnieni do duchowej walki”⁷⁸.

Odczucie miłości Kościoła czyni kapłana świadomym duchowego i apostołskiego życia. „(...) prawda o macierzyństwie Kościoła na wzór Bogarodzicy stała się bliższa naszej kapłańskiej świadomości. (...) trzeba na nowo przemyśleć tę tajemniczą prawdę o naszym powołaniu: to «rodzicielstwo z ducha», które podobne jest po ludzku do macierzyństwa. (...) Chodzi więc o taki rys naszej kapłańskiej osobowości, który oznacza jej «apostołską dojrzałość i duchową płodność»”⁷⁹. Jeden ze znaków wierności kapłaństwu jest oparty na odczuciu miłości Kościoła⁸⁰. W ten sposób kapłan harmonizuje z problemami lokalnego i powszechnego Kościoła. Pluralistyczna opcja życia kapłana we wspólnocie z sukcesorem Piotra i sukcesorami apostołów jest fundamentem eklezjalnej komunii⁸¹.

Działanie Duch Świętego jest duszą Kościoła⁸², prowadząc pasterzy i wiernych w harmonii: „Jeden jest Pan, jedna wiara, jeden chrzest” (Ef 4,5). Ten sam Duch Święty, który namaścił i zesał Chrystusa (por. Łk 4,18) i który inspirował Pismo św. (por. 2 P 1,21) jest tym, który prowadzi Kościół i asystuje mu w Magisterium i apostołskim pasterzowaniu⁸³.

Sens i miłość Kościoła wyraża się w apostołskiej gorliwości dla prowadzenia każdej osoby i całej kościelnej wspólnoty drogą doskonałości, którą jest małżeństwo z Chrystusem (por. 2 Kor 11,2). Cierpienie dla Kościoła jest częścią miłości Chrystusa, która jest przedłużana w Nim. „Dzieci moje, oto ponownie w bólach was rodzę, aż Chrystus w was się ukształtuje” (Ga 4,19; por. J 16,20-22). To cierpienie często pochodzi z samej wspólnoty, z powodu różnych braków. Ascetyzm dostosowany do

---

⁷⁵ DFK 9.

⁷⁶ DK 15.

⁷⁷ RMi 89. Por. DK 14; Augustinus Aurelius, *In Ioannis Evangelium Tractatus*, 32, 8: PL 35, 1646.

⁷⁸ DK 6. Por. KK 64-65.

⁷⁹ Jan Paweł II, *List na Wielki Czwartek 1988*, 4.

⁸⁰ Por. DFK 9; DK 15.

⁸¹ Por. KK 18, 23.

⁸² Por. KK 7; DM 4.

⁸³ Por. KO 7; KK 25-27.

pasterza dusz⁸⁴ jest ożywiany przez cierpienie dla Chrystusa i Kościoła. W ten sposób sens i miłość Kościoła jest:

- spojrzeniem na Kościół oczyma wiary i z uczuciem Chrystusa,
- podziwianiem go w jego indywidualnych i eklezyjalnych znakach, charyzmatach, powołaniach i ministeriach,
- bezwarunkowym przeżywaniem Kościoła, w duchu pobożności, ponieważ Kościół jest kontynuacją Chrystusa wyróżniającą się ubóstwem⁸⁵.

* * *

Kapłan w powołaniu i życiu jest w ścisłej relacji z Kościołem, ludem Bożym Nowego Przymierza. Przybiera ona specyficzne kręgi, znaki, rodzaje czy znamiona. W czasie ziemskiego pielgrzymowania są to znaki ludzkie i znaki czasu. W spełnionym dziele zbawczym otwartą pozostaje kwestia tożsamości i misji kapłańskiej. Syntetycznie oddaje to biblijna terminologia oraz obraz dobrego pasterza. Zatem w tym należy upatrywać osobowy wzór kapłana oraz bogactwo podjętej służby.

---

⁸⁴ Por. DK 13.

⁸⁶ Por. H. de Lubac, *Meditazione sulla Chiesa*, Milano 1979; K. Rahner, *Concern for the Church*, New York 1981.